

Passió verdagueriana

La perenne passió per Verdaguer cristal·litza en una nova biografia, escrita per Narcís Garolera i Marta Pessarrodona. A més de la seva vida i obra, s'hi constata l'impacte que van tenir la seva obra i el seu conflicte amb l'Església, un capítol que podria omplir milers i milers de pàgines.

Reportatge de *Lluís Bonada*

El 1903, només un any després de la mort de Verdaguer, Santiago Rusiñol converteix l'enfrontament eclesiàstic del capellà poeta en l'obra *El místic* i quan s'estrena a Madrid, el desembre de 1904, el diari *Le Temps* de París informa que l'obra ha provocat manifestacions anticlericals que han recordat les d'*Electra*, de Pérez Galdós.

El drama de Rusiñol, indica *Le Temps*, està inspirat en les tribulacions que va patir el bon capellà català Jacint Verdaguer, que fou alhora un poeta i va escriure dues obres remarcables, *L'Atlàntida* i *Canigó* –obres que s'havien traduït al francès, cal recordar, els anys 1887 i 1889, respectivament. Aquest sacerdot tan popular continua comentant el diari– va ser turmentat, calumniat i perseguit per l'Església perquè, diu entre cometes, “exagerava els principis de la caritat cristiana” i se sap que va morir en la misèria, aclaparat per la maledicció dels seus superiors.

Sobre la representació d'aquesta “figura evangèlica” per Enric Borràs, acaba el diari, va ser aplaudida amb entusiasme pel públic madrileny, mentre que els que feien de perseguidors seus van ser escridassats.

El cas Verdaguer, la immensa popularitat de l'escriptor, i molts aspectes rellevants de la seva vida i obra, reneixen amb l'assaig *Jacint Verdaguer. Una biografia* (Quaderns Crema-Ajuntament de Barcelona), de Narcís Garolera i Marta Pessarrodona.

Són poc més de dues-centes pàgines –apèndixs a banda– que es podrien transformar en dos mil pàgines, vint mil, o més i tot, si s'invoques sin, citessin i comentessin les referències –moltes d'elles abastables, electrònicament– a la projecció del poeta, és a dir, la recepció –a Catalunya, a Espanya i a Europa– de l'obra i a l'impacte del conflicte amb l'Església, que esclata el 1895, a partir del qual la premsa independent, d'esqueres, anticlerical i anticatalanista, el va convertir en heroi i màrtir, i exemple de cristià pur, al mateix temps que engrandia més i més la seva glòria.

Així, quan els dos biògrafs indiquen que quasi tota la premsa barcelonina es fa ressò l'endemà de la notícia, divulgada per *La Publicidad* del 31 de març de 1902, que el poeta patia la greu malaltia que el duria a la mort, un mes i deu dies més, podrien haver parlat també del ressò de la notícia a la premsa catalana i, també, a l'espanyola, excepcional en un escriptor català.

Defensa andalusa

Va ser un ressò paral·lel al que havia tingut la seva revolta contra la jerarquia eclesiàstica, perquè, constaten els dos biògrafs, “del Rosselló a València, passant per Mallorca, Castella o Andalusia, Verdaguer va tenir més suport, o, dit d'una altra manera, més bona disposició per a la seva innocència que no pas a Catalunya”.

Per exemple, esmenten, tenim el cas del diari de Jerez de la Frontera *El Guadalete* –ells l'anomenen revista–, que el 21 de gener del 1896 –i no el 2 de gener– reproduïx a portada, i d'entrada, un article de Baldomero de Lorenzo –erudit i canonge de Jerez, caldria afegir!– publicat al *Diario del Comercio*, de Barcelona –no de Cadis– dedicat a *Flors del Calvari*, però que acaba criticant el tracte rebut pel seu autor.

El canonge hi constata que gran con-sol per a la seva ànima devia ser el crit de protesta que va donar Catalunya tota des del moment que es van saber les persecucions de les quals era objecte “el màgic fundador de la seva parla” i pronostica que els seus perseguidors potser podran matar-lo de fam, però mai afeblir la seva glòria.

El Guadalete reproduïx l'article amb una nota prèvia titulada “En defensa del il·lustre D. Jacinto Verdaguer”, que diu: “*El Diario del Comercio*, de Barcelona, periòdic extraordinàriament estimat no solo en la gran ciudad condal sino en todo el Principado, inserta el siguiente brillante

Jacint Verdaguer manté de manera constant la seva actualitat, per la pervivència literària de la seva obra i la seva apassionant i conflictiva vida. Marta Pessarrodona i Narcís Garolera publiquen a Quaderns Crema, en coedició amb l'Ajuntament de Barcelona, una nova aproximació a la vida de l'autor de Canigó.

artículo de nuestro respetable amigo D. Baldomero de Lorenzo, en justa defensa del eminente poeta y virtuoso sacerdote D. Jacinto Verdaguer, tan célebre en España”.

Ressò de la malaltia

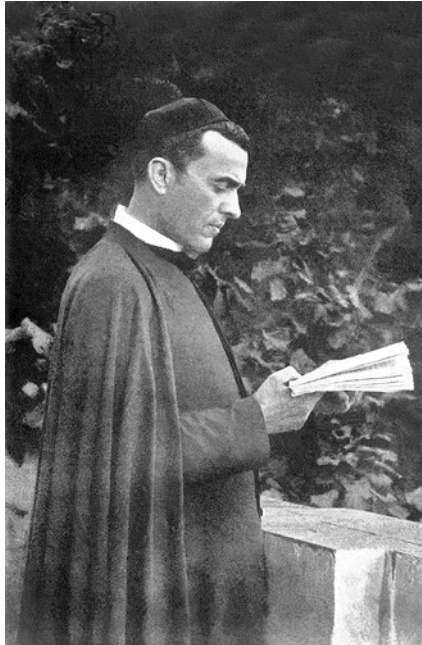
A Catalunya, la majoria dels diaris donen la notícia de la malaltia a partir del 2 d'abril, recollida a vegades dels diaris barcelonins del matí abans. Ho fan diaris de Girona, Tarragona, Tortosa o Reus. I gairebé tots continuaran informant puntualment de les petites variacions registrades per l'estat –agònic– del malalt.

Els periòdics setmanals i quinzenals catalans ho fan a partir del dia 5. Com els diaris, fan vots pel restabliment del malalt. Els catòlics, invocant Déu. Verdaguer hi és anomenat “malalt il·lustre”, “eminent poeta català”, “gran poeta catalán”, “insigne vate y laureado poeta”, “insigne poeta”; “glòria de les lletres pàtries”...

Però els anticlericals, sovint enfrontats al catalanisme dominant llavors –és a dir, al catalanisme cristià, l'impulsat i monopolitzat per Torres i Bages, Cullerell, Morgades, la Lliga, *La Veu de Catalunya*, etc.– aprofiten l'ocasió per criticar el conservadorisme de l'Església i el catalanisme, als quals acusen d'haver abandonat i denigrat Verdaguer, i d'haver-lo deixat en la misèria.

Un sorprenent Olot

Ho fa per exemple de manera ben contundent –i sorprenent, per venir de la missaire Olot–, el periòdic setmanal en castellà –obrerista, anticlerical, cooperativista i republicà– *La Democracia*, (1902-1904), que forma part de la bibliografia verdagueriana, atès que el 1902 reproduceix en fulletó, a Olot mateix, els articles de Verdaguer *En defensa pròpia* –tots els de la primera sèrie i la meitat de la segona, com indicava l'arxiver Antoni Mayans el 2002 al butlletí de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa. En el pròleg, els editors es mostren convençuts de la innocència de Mossèn Cinto, ataquen la

MANUEL HARO

ANGLE EDITORIAL

premsa catòlica i critiquen el “tristíssim paper en l'assumpte” que han jugat “un bisbe i un milionari”.

“¡Verdaguer pobre!” és el títol de l'article que obre l'edició de *La Democracia*

del 20 d'abril. L'anònim redactor el construeix a partir de la informació divulgada per *Las Noticias*, segons la qual “el cantor inspirat de les glòries catalanes es troba en la major misèria”, perquè “quan →

→ va caure malalt hi havia a casa seva quinze pessetes”, i que, després de patir un col·lapse, es va presentar a casa un agutzil perquè firmés la notificació d’una sentència en què se’l condemnava a pagar les costes.

Com se sap, el poeta, recorden els biògrafs, demanà judicialment el doctor Pere Manaut per haver-lo titllat de boig, contra l’informe posterior d’un equip de prestigiosos metges, i aquell 1902 la demanda va ser rebutjada i, per tant, havia de pagar les costes.

El redactor olotí anticlerical parteix de *Las Noticias* per criticar els catalanistes en general, que aplaudeixen el poeta però no l’ajuden, i per denunciar els catalanistes culpables de la seva situació. Un poeta que va trobar medicament contra l’estat de catalèpsia en el que havia caigut la pàtria catalana; que va aconseguir que Catalunya es desvetllés i que comencés a parlar i que va fer conèixer la parla catalana a tot arreu, com ho demostra el fet que *L’Atlàntida* hagi merescut els honors de la traducció en tots els pobles civilitzats.

Monument a Jacint Verdaguer, pensat per l’arquitecte Josep Maria Pericas i coronat amb una estàtua de bronze de l’escultor Joan Borrell i Nicolau. Instal·lat a la cruïlla del passeig de Sant Joan amb l’avinguda Diagonal, fou enllestit el 1924.

Aquest home, continua el redactor olotí, en comptes de ser recompensat per la glòria, va ser estimbat a la més profunda ignomínia no pas per un tirà, sinó per un que es deia patriota i restaurador de les glòries catalanes, i cabdill de les hosts catalanistes. És a dir, cal pensar, Torres i Bages.

El redactor acabava l’escrit demanant als catalanistes que fossin conseqüents i que emparessin “el gran Jacint Verdaguer”. El 27 d’abril, el setmanari insistirà en el seu atac als magnats i jerarques de l’Església que el van encimbellar i, després, enfonsar i pronostica que el seu enterament serà luxós, mentre que ell s’haurà mort de fam, de fàstic, d’avorriment, de cansament, de fatigues, de la por obsessionant dels deutes i dels creditors.

La dona del magnat

El setmanari anticlerical garrotxí, que ostentava el lema, tant cristià com maçó, “Amáos los unos a los otros”, formava part del que Maria Gayón, muller del magnat de magnats Claudio López, segon marquès de Comillas –l’“amo civil” de Verdaguer que acabaria expulsant-lo del seu palau, al mateix temps que el marginava el bisbe– va anomenar “periòdics de males idees”, com revela la biografia de Garolera i Pessarrodona.

Maria Gayón va escriure això en un text dedicat a Verdaguer i redactat el 1943 que formava part de l’expedient de beatificació de Claudio López Bru i que ha estat exhumat pels dos biògrafs. En esclatar el cas, escriu Maria Gayón, Claudio va perdonar els atacs del seu estimat i respectat amic –és a dir, els articles *En defensa pròpia*–, amic que en la seva ofuscació mental es veia perseguit per Claudio i que es va valdre “de periódicos y gentes de malas ideas, que se recogían de esa campaña en contra de personas de la iglesia, á que causa Claudio representaba esos mismos ideales”, diu Maria Gayón.

Fora de Catalunya trobem la notícia de la malaltia, ja el dia 2 d’abril a Maó (*El bien público*), Alacant (*La Correspondencia de Alicante*) i Madrid (*La Correspondencia de España*). I a partir del dia 3, en més diaris de Madrid; a València (*Las Provincias*); la Corunya (*El Noroeste*), Salamanca (*El Adelanto*), Logronyo (*La Rioja*); Salamanca (*El Lábaro*); Pamplona (*El Eco de Navarra*), entre d’altres.

A l’igual del que constata el gran ressò periòdic de la malaltia, com també el constataria el de la seva mort, les nombrosos traduccions i reedicions dels llibres de Verdaguer “donen idea del prestigi de Verdaguer fora de Catalunya”, escriuen els dos biògrafs. L’estricta vida religiosa i literària de Verdaguer és tan densa i apassionant, com es comprova amb la lectura de la biografia, que l’abast de la seva recepció és un camp per conrear que donarà molts de fruits. ●